

NOWA PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY W GIMNAZJUM

Anna Sikorzyńska

Od 20 lat wykładowca w Uniwersyteckim Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języka Angielskiego w Uniwersytecie Warszawskim. W przeszłości także nauczycielka języka angielskiego w warszawskich liceach i szkołach językowych. Metodyczka i autorka podręczników do języka angielskiego do gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, a także repetytoriów do matury i książek pomocniczych dla nauczycieli.

Spis treści

1. Dlaczego nowa podstawa?	1
2. Co nowego zawiera nowa podstawa?	1
3. Wymagania ogólne i szczegółowe	2
4. Dwie wersje podstawy do gimnazjum (III.0. i III.1.)	3
4.1. Wersje podstawy a poziomy biegłości językowej przedstawione w <i>Europejskim systemie opisu kształcenia językowego</i>	3
4.2. Porównanie wymagań z wersji III.0. i III.1. – różnice w poziomie wykonania zadań językowych przez uczniów	4
5. Stosowanie podstawy w klasie	4
6. Podstawa programowa a egzamin gimnazjalny	5

1. Dlaczego nowa podstawa?

Nowa podstawa programowa przedmiotu *Język obcy nowożytny* obowiązuje w szkołach podstawowych i gimnazjach od września 2009 r. Potrzeba oparcia nauki języka obcego w gimnazjum na nowej podstawie programowej wynika przede wszystkim z dwóch zmian w systemie edukacji, które weszły w życie we wrześniu 2009 r.:

1. *Język obcy stał się przedmiotem obowiązkowym od I klasy szkoły podstawowej.*
2. *W gimnazjum każdy uczeń obowiązkowo ma uczyć się dwóch języków obcych: nauka jednego ma być kontynuacją nauki języka nauczanego w klasach I-VI, zaś drugiego języka obcego uczeń ma uczyć się od początku.*

2. Co nowego zawiera nowa podstawa?

Nowa podstawa zastąpiła istniejące do tej pory dwa dokumenty: podstawę programową nauczania języka obcego i standardy egzaminacyjne będące podstawą prze-

prowadzania egzaminów zewnętrznych. Nowa podstawa programowa, w odróżnieniu od dotychczas obowiązującej, stanowi precyzyjny opis efektów kształcenia na kolejnych etapach edukacji. Powinien on w znacznym stopniu ułatwić pracę nauczycielom, egzaminatorom, autorom arkuszy egzaminacyjnych i innym osobom zaangażowanym w nauczanie języków obcych.

Nowa podstawa programowa nie wprowadza rewolucji w nauczaniu języków, nie narzuca żadnego konkretnego podejścia do nauczania języka ani nie zawiera treści i wymagań radykalnie różnych od tego, co jako nauczyciele języka i tak od lat robimy. Za podstawowy cel nauczania języka obcego autorzy podstawy przyjęli umiejętność skutecznego **porozumiewania się**, zarówno w mowie, jak i w piśmie. Poszczególne wymagania odzwierciedlają więc umiejętności niezbędne do osiągnięcia różnych celów komunikacyjnych (np. *uczeń określa intencje nadawcy/autora tekstu; wyraża swoje opinie i uczucia; wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby*). Poprawność językowa odgrywa istotną rolę, ale nie jest celem sama w sobie.

Istotną różnicę stanowi język, w jakim nowa podstawa jest napisana. Sformułowano w niej konkretne **wymagania** precyzyjnie opisujące, za pomocą czasowników operacyjnych, umiejętności, jakie uczeń powinien opanować na koniec gimnazjum (np. *uczeń **opisuje** ludzi, przedmioty, miejsca i czynności, uczeń **przedstawia** fakty z przeszłości i teraźniejszości, uczeń opisuje swoje upodobania*).

3. Wymagania ogólne i szczegółowe

Podstawa zawiera pięć wymagań ogólnych, dotyczących znajomości języka i czterech sprawności językowych:

- I. *Znajomość środków językowych.*
- II. *Rozumienie wypowiedzi.*
- III. *Tworzenie wypowiedzi.*
- IV. *Reagowanie na wypowiedzi.*
- V. *Przetwarzanie wypowiedzi.*

Każde z wymagań ogólnych zawiera wiele wymagań szczegółowych. Na przykład, wymaganie ogólne I. *Znajomość środków językowych* zawiera listę tematów, w zakresie których uczeń powinien posługiwać się językiem obcym. Oto niektóre z nich:

- *człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania),*
- *dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia),*
- *szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły).*

W ramach pozostałych wymagań ogólnych określono konkretne umiejętności, które uczeń powinien opanować. Oto jak w podstawie programowej dla uczniów rozpoczynających naukę języka obcego w gimnazjum (podstawa III.0.) zostało opisane rozumienie ze słuchu:

Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) *reaguje na polecenia;*
- 2) *określa główną myśl tekstu;*

- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników).

Wymagania zawarte w nowej podstawie programowej do nauczania języka obcego odzwierciedlają także zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy w kwestii rozwijania tzw. **kompetencji kluczowych**. Oprócz umiejętności porozumiewania się w językach obcych, zadaniem nauczyciela jest doskonalenie takich kompetencji jak np. umiejętność samodzielnego uczenia się i samooceny, umiejętność pracy w zespole, posługiwanie się nowoczesnymi technologiami informacyjnymi, posługiwanie się strategiami komunikacyjnymi, świadomość społeczna i obywatelska itp.

4. Dwie wersje podstawy do gimnazjum (III.0. i III.1.)

W związku z tym, że do gimnazjum uczęszczają zarówno uczniowie, którzy zaczynają naukę języka obcego od zera, jak i uczniowie kontynuujący naukę języka obcego po sześciu latach nauki w szkole podstawowej, nowa podstawa do gimnazjum ma dwie wersje:

- *III.0.* – wersja ta przeznaczona jest dla uczniów, którzy rozpoczynają naukę danego języka obcego w gimnazjum,
- *III.1.* – wersja ta przeznaczona jest dla uczniów, którzy kontynuują naukę danego języka obcego po sześciu latach nauki w szkole podstawowej.

4.1. Wersje podstawy a poziomy biegłości językowej przedstawione w Europejskim systemie opisu kształcenia językowego

Opisane w podstawie wymagania stawiane uczniom kończącym gimnazjum nawiązują do **Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego**¹ (*Common European Framework of Reference for Languages*). Jak wiemy, dokument ten wprowadza sześciostopniowy system poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych (A1, A2 – poziom podstawowy; B1, B2 – poziom samodzielności; C1, C2 – poziom biegłości).

Podstawa do nauczania języka obcego w gimnazjum w wersji III.0 doprowadza ucznia do poziomu **A1**, zaś podstawa III.1 – do poziomu **A2**.

Oczywiście, jeśli możliwości szkoły, nauczyciela i uczniów na to pozwalają, można dążyć do poziomu wyższego niż określony w podstawie. Pamiętajmy bowiem, że podstawa opisuje jedynie minimum tego, co uczeń ma opanować na etapie gimnazjum, lub innymi słowy to, czego państwo zobowiązuje się nauczyć przeciętnie uzdolnionego ucznia gimnazjum.

---

¹ Europejski system opisu kształcenia językowego (ESOKJ) – wydanie w jęz. polskim: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003.

4.2. Porównanie wymagań z wersji III.0. i III.1. – różnice w poziomie wykonania zadań językowych przez uczniów

Gdy porównamy wymagania wobec uczniów realizujących podstawę III.0. i III.1, okazuje się, że różnice dotyczą zarówno zasobu środków językowych, jakimi uczeń ma się posługiwać, szczegółowej tematyki, w zakresie której uczeń ma posługiwać się językiem, stopnia złożoności *sytuacji komunikacyjnych*, z którymi uczeń ma sobie poradzić oraz *trudności i objętości tekstów*, które ma zrozumieć i stworzyć.

Przyjrzyjmy się różnicom w zakresie wymagania I *Znajomość środków językowych*. Po zrealizowaniu podstawy III.0. uczeń „*posługuje się **bardzo podstawowym** zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych)*”, zaś po zrealizowaniu podstawy III.1. uczeń „*posługuje się **podstawowym** zasobem środków językowych*”. Różnica, z pozoru niewielka, ma jednak istotne odzwierciedlenie w języku, jakiego możemy oczekiwać od uczniów po zrealizowaniu różnych wersji podstawy w reakcji na konkretne zadanie.

Poniższe **zadania i przykładowe wypowiedzi uczniów** pokazują różnice w poziomie wykonania tego samego zadania przez uczniów realizujących różne warianty podstawy programowej (III.0. i III.1.).

Przykład 1

Wymaganie 4.1: *Uczeń opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, czynności*

Zadanie: „Opisz swój pokój”

Uczeń, który zrealizował podstawę III.0: „*My room is small but very nice.*”

Uczeń, który zrealizował podstawę III.1: „*My room is rather small but it's very cosy. There are red curtains and a carpet. I've got a big desk with a computer and a lot of books.*”

Przykład 2

Wymaganie 6.4 (podstawa III.0.) lub 6.7 (podstawa III.1.): *Uczeń prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia*

Zadanie: „Chcesz otworzyć okno. Poproś o pozwolenie inne osoby przebywające w pokoju”

Uczeń, który zrealizował podstawę III.0: *Can I open the window?*

Uczeń, który zrealizował podstawę III.1: *Excuse me, it's quite hot here. Could I open the window?*

5. Stosowanie podstawy w klasie

Zadaniem nauczyciela jest pomóc uczniom w opanowaniu umiejętności wymienionych w podstawie. Robimy to poprzez angażowanie uczniów w zadania, które wymagają wykorzystania konkretnych umiejętności językowych. Nie zapominajmy też, że stosownych zadań dostarcza nam podręcznik.

Poniżej znajdują się przykłady różnych wymagań szczegółowych z nowej podstawy do gimnazjum i zadań, które pomagają kształtować u ucznia umiejętności niezbędne do ich realizacji.

Przykład 1

Wymaganie 2.3. – rozumienie wypowiedzi ustnych (podstawa III.0.)

2. *Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka:*
- 3) *znajduje w tekście określone informacje.*

Zadanie:

Uczeń słucha komunikatów na dworcu kolejowym i ma za zadanie wyłowić z nich konkretne informacje: godziny odjazdu pociągów i perony, z których odjeżdżają.

Przykład 2

Wymaganie 3.1. i 3.3. – rozumienie tekstu pisanego (podstawa III.0.)

3. *Uczeń rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne):*
  - 1) *określa główną myśl tekstu;*
  - 3) *określa intencje nadawcy/autora tekstu.*

Zadanie:

Uczeń, po przeczytaniu recenzji, ma za zadanie określić, które z programów recenzent uznał za ciekawe. W tym celu uczeń musi nie tylko zrozumieć główną myśl tekstu, ale także określić nastawienie autora.

Przykład 3

Wymaganie 4.3. – tworzenie wypowiedzi ustnych (podstawa III.0.)

4. *Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:*
  - 3) *przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości.*

Zadanie:

Uczniowie wymieniają informacje na temat swojej przeszłości. Muszą używać zdań twierdzących i pytań w czasie przeszłym.

Przykład 4

Wymaganie 6.6. – reagowanie ustne (podstawa III.1.)

6. *Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach:*
  - 6) *proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie.*

Zadanie:

Uczniowie ćwiczą funkcje językowe związane z umawianiem się – proponowanie, odrzucanie i przyjmowanie propozycji. Najpierw analizują przykładowe zdania, które pojawiły się wcześniej w dialogu, a następnie sami ćwiczą je w parach według podanych w opisie swojej roli wskazówek.

6. Podstawa programowa a egzamin gimnazjalny

Egzamin gimnazjalny z języka obcego nowożytnego obowiązuje od 2009 r. i do roku 2012 r. przeprowadzany będzie według obowiązujących obecnie standardów egzami-

nacyjnych. Od roku 2012 egzamin będzie tworzony w oparciu o nową podstawę, która stanowi jednocześnie standardy egzaminacyjne, i najprawdopodobniej zostanie nieco zmodyfikowany.

Poniżej zamieszczono przykłady zadań, które mogłyby się pojawić na obecnym egzaminie, wraz z informacją, do których wymagań nowej podstawy można je odnieść.

Przykład 1

Wymaganie 3.4. zawarte w podstawie III.0. (3.5. w podstawie III.1.)

3. *Uczeń rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty naracyjne):*

4) *określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu).*

Przykład 2

Wymaganie 1. zawarte w podstawie III.0. i III.1.

III.0. – *Uczeń posługuje się **bardzo podstawowym** zasobem środków językowych (**leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych**) oraz fonetycznych, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych.*

III.1. – *Uczeń posługuje się **podstawowym** zasobem środków językowych (**leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych** oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych.*

Nowa podstawa programowa do gimnazjum, scalając i porządkując dokumenty obowiązujące w chwili obecnej, ułatwi pracę nauczycielom języków obcych. Zawiera ona listę konkretnych umiejętności, w które mamy za zadanie wyposażać naszych uczniów przez trzy lata nauki w gimnazjum, co pomoże nam na bieżąco planować naszą pracę i sprawdzać jej efekty.